

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ จะเป็นการเสนอสรุปผลของการวิจัย ตลอดจนอภิปรายและ ข้อเสนอแนะ ความสำคัญที่มีวัตถุประสงค์ และการดำเนินการวิจัยโดยย่อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการจติวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการจติวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจติวิชาเลือกเสรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 จำนวน 62 โรงเรียน โดย มีผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหาร จำนวน 124 คน หัวหน้าฝ่ายแนะแนว จำนวน 62 คน ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี 5 กลุ่มวิชา จำนวน 310 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 496 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแยกเป็น 3 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายแนะแนว และครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและติดตามรวบรวมด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 496 ฉบับ ได้รับคืน 394 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.44

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาหาค่าร้อยละ เป็นรายข้อแล้ววิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการจติวิชาเลือกเสรีของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายแนะแนว และครูผู้สอน วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจติวิชาเลือกเสรีของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายแนะแนว และผู้สอน วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ส่วนใหญ่ เป็นโรงเรียนขนาดใหญพิเศษ ตั้งอยู่ในเมืองหรือในเขตเทศบาล
2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 2.1 ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51-60 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และการจติวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533
  - 2.2 หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี อาวุธาการ 11-15 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-15 ปี สาเหตุที่สอนแนะแนว เพราะตรงตามวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษามา ปฏิบัติงานแนะแนว 16-25 คาบ นอกเหนือจากการแนะแนวส่วนใหญ่จะรับผิดชอบงานสอนวิชาสามัญ และกิจกรรม

นักเรียน เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดวิชาเลือกเสรี
 ความหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และการจัดบริการแนะแนว
 ความหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

2.3 ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการ
 11-15 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการท างาน 11-15 ปี สาเหตุที่สอน
 เพราะตรงความวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา สอนวิชาเลือกเสรีน้อยกว่า 12 คาบ นอกเหนือ
 จากการสอน ส่วนใหญ่จะรับผิดชอบงานในตำแหน่งหัวหน้าหมวด/หัวหน้าระดับ/หัวหน้าชุมนุม
 เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร มัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช
 2533 แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดวิชาเลือกเสรี ความหลักสูตร
 มัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

3. ประเภทของรายวิชาเลือกเสรีที่โรงเรียนเปิดสอน

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ มีรายวิชา
 ที่โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนคือ ค.031 (เสริมทักษะคณิตศาสตร์ 1) และ ค.032 (เสริม
 ทักษะคณิตศาสตร์ 2) กลุ่มวิชาภาษามีรายวิชาที่เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่คือ อ.011 (ภาษา
 อังกฤษ 1) อ.012 (ภาษาอังกฤษ 2) กลุ่มวิชาสังคมศึกษามีรายวิชาที่เปิดสอนส่วนใหญ่คือ
 ส.011 สังคมและวัฒนธรรมไทย) กลุ่มวิชาทัศนศึกษามีรายวิชาที่เปิดสอนคือ ศ.011
 (จิตรกรรม) กลุ่มวิชาการงานและอาชีพมีรายวิชาที่เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่คือ ช.011
 (การปลูกพืชผักสวนครัว)

ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ มีรายวิชาที่
 เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่คือ ค.011 (คณิตศาสตร์) กลุ่มวิชาภาษามีรายวิชาที่เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่
 คือ อ.011 (อังกฤษ 1) อ.012 (อังกฤษ 2) กลุ่มวิชาสังคมศึกษามีรายวิชาที่เปิดสอนเป็น
 ส่วนใหญ่คือ ส.048 (พระพุทธศาสนา) และ ส.049 (พระพุทธศาสนา) กลุ่มวิชาทัศน
 ศึกษามีรายวิชาที่เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่คือ ศ.011 (ศิลปะนิยม 1) กลุ่มวิชาอาชีพมีรายวิชา
 ที่เปิดสอนเป็นส่วนใหญ่คือ ช.0278 (ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร)

4. สภาพการจกัวิชาเลือกเสรี

4.1 การเตรียมการ

การกำหนดนโยบาย โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดนโยบาย โดยคำนึงถึง ความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร โดยมีผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เป็นผู้มีส่วนในการ กำหนดนโยบาย

การวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการวางแผนโดยการสำรวจความ ถนัด ความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียน โดยมีผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เป็นผู้มีส่วนในการ กำหนดนโยบาย

การจัดกลุ่มการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีให้นักเรียนเลือกเรียน ตามรายวิชาที่โรงเรียนเปิด โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดด้วยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน

การจัดเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีจัดให้มีการประชุม เพื่อให้ความรู้แก่ครู โดยครูมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองในเรื่องวุฒิ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์

การจัดเตรียมหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีจัดหาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร, แนว การสอน, แผนการสอน โดยครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดเตรียม โดยจัดทำแนวการสอน แผนการสอน ฯลฯ ในรายวิชาที่ตนเองสอน หรือร่วมกับครูในหมวดวิชาเดียวกันหรือหมวด วิชาอื่น

การจัดเตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอน โดยครูมีส่วนร่วมโดยการจัดหาสื่อการเรียนการสอนขึ้น ใช้เอง

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอน โรงเรียนส่วนใหญ่ จะใช้ห้องปฏิบัติงาน และโรงฝึกงานของโรงเรียน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่จะแต่งตั้งครูแนะแนว เป็นผู้รับผิดชอบ และ ส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เช่น ศึกษาต่อ อบรม หรือส่งงาน ครูมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนในวิชาที่ตนเองสอน สำหรับหัวหน้าฝ่ายแนะแนว ได้เตรียมการเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยการจัดเตรียมแบบฟอร์มระเบียบสะสม เตรียมการเพื่อให้บริการสนเทศแก่นักเรียนโดยจัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบ/สัปดาห์ เตรียมการเพื่อบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนโดย ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

การจัดเตรียมการวัดผล ประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีจัดทำคู่มือการวัดผล ประเมินผลให้แก่ครู จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อการวัดผล ประเมินผล เชิญบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์มาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล โดยครูมีส่วนร่วม ด้วยการศึกษาคู่มือการประเมินผู้เรียนที่ตนเองสอน สำหรับครูแนะแนวมีการเตรียมการในการติดตามผลนักเรียน ด้วยการ ทานแบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์, แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนวิชาเลือกเสรี นอกจากนี้ได้กำหนดแผนการประเมินผลเป็นระยะๆ ความเหมาะสม และกำหนดแผนการประเมินผลปลายปี การศึกษา

4.2 การดำเนินการ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนด้วยการให้จัดกิจกรรมโดยเน้นทักษะกระบวนการ, กระบวนการกลุ่ม และให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนและใช้วิธีสอนแบบต่างๆ สำหรับวิธีสอนที่ใช้ในการสอนวิชาเลือกเสรีครูจะให้การสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่

การใช้สื่อการสอน ส่วนใหญ่โรงเรียนจะส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในห้องกันมาใช้เป็นสื่อ สำหรับครูจะใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน, เหมาะกับอายุ, สติปัญญา ประสิทธิภาพของนักเรียน และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การใช้สถานที่ที่ใช้สอน ส่วนใหญ่โรงเรียนจะใช้อาคาร ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงานของโรงเรียน หรือที่ดินในบริเวณโรงเรียน

การวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่โรงเรียนสนับสนุนด้วยการให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล จัดหาวัสดุอุปกรณ์คู่มือเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล สำหรับครูผู้สอน จะวัดผลระหว่างเรียน และวัดผลหลังเรียน สำหรับครูแนะแนว มีการติดตามผลนักเรียนด้วยการสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนวิชาเลือกเสรี

การจัดบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่ แต่งตั้งผู้ช่วยผู้บริหาร, หัวหน้าหมวดวิชา คณะกรรมการวิชาการ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนวและได้รวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยการใช้แบบสอบถาม, ทหาระเบียนสะสม, จัดบริการสนเทศแก่นักเรียนโดยจัดศูนย์สนเทศที่ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ และจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนโดยให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล

การนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดผู้ช่วยผู้บริหาร, หัวหน้าหมวดวิชา, คณะกรรมการวิชาการ, คณะกรรมการนิเทศงานวิชาการ เป็นผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประชุมครู, ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน, ส่งเสริมให้ครูเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการสอน

4.3 การติดตามประเมินผล

โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล ในการติดตาม ประเมินผล การเตรียมการ ส่วนใหญ่ผู้บริหารจะใช้วิธีสอบถามครูผู้สอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่จะสอบถามนักเรียนในการติดตาม ประเมินผล การดำเนินการผู้บริหารส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอบถามครูผู้สอนและครูผู้สอนจะติดตาม ประเมินผล การดำเนินการโดยให้หมวดวิชาจัดประชุมครู ในด้านการติดตาม ประเมินผล การจัดบริการแนะแนวส่วนใหญ่ โรงเรียนกำหนดคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล และหัวหน้าฝ่ายแนะแนวได้ติดตามผลการเตรียมการดำเนินการในการจัดบริการแนะแนว ด้วยการสอบถามบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการประเมินผล การจัดบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีประเมินผลผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนว

5. ปัญหาการจัดวิชาเลือกเสรี

5.1 ปัญหาด้านการเตรียมการ

การกำหนดนโยบาย ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา ที่มีปัญหา ได้แก่ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น, ขาดข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ, ความถนัดของนักเรียน, ขาดข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความถนัดของครูผู้สอน

การวางแผน ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมีไม่เพียงพอข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ, ความถนัดของนักเรียน และของครูมีไม่เพียงพอ

การจัดกลุ่ม การเรียน ปัญหาที่ผู้บริหารพบได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ มีจำนวนไม่เพียงพอ, ขาดการสนับสนุนจากบุคลากรภายนอก ปัญหาที่ครูผู้สอนพบ ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกวิชาเรียน ขาดการประชาสัมพันธ์กับนักเรียนและผู้ปกครอง

การจัดเตรียมบุคลากร ปัญหาที่ผู้บริหารพบ ได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดบุคลากรจากภายนอกมาช่วยสอน ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูไม่สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะในการเข้ารับการอบรม สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหา ได้แก่ งบประมาณไม่ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู ในเรื่องความสามารถพิเศษ และประสบการณ์, ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน และขาดข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่น

การจัดเตรียมหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่ผู้บริหารพบได้แก่ ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ, เอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ, วัสดุในการทำเนวการสอนและแผนการสอนมีไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบได้แก่ หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการทำเนวการสอน แผนการสอนมีไม่เพียงพอ ครูไม่ได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร

การจัดเตรียมสื่อการสอนผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาคือ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดหาสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ, ขาดความร่วมมือจากท้องถิ่นในการนำทรัพยากรมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ปัญหาที่ครูผู้สอนพบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ในการหาสื่อการสอนมีไม่เพียงพอ, ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดหาสื่อการสอนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอน ปัญหาที่ผู้บริหารพบ ได้แก่ รong เรเรียน มีอาคารสถานที่ที่ใช้สอน ปฏิบัติการ และฝึกงานไม่เพียงพอ, ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ, ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ บุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ, สถานที่จัดบริการแนะแนวคับแคบและวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาคือ วัสดุ อุปกรณ์ ผลิิตเอกสารเพื่อการแนะแนวมีไม่เพียงพอ, นโยบายการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนไม่ชัดเจน, สำหรับหัวหน้าฝ่ายแนะแนว ปัญหาที่พบคือ จำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอ, ขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง, เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ, ขาดการประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการจัดบริการสนเทศ, ขาดการวางแผนในการจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

การจัดเตรียมการวัดผล ประเมินผลผู้บริหาร ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาคือครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล ยังไม่เพียงพอ สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาคือ เอกสารคู่มือการวัดผล ประเมินผล มีไม่เพียงพอ สำหรับครูแนะแนวปัญหาที่พบคือนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาเลือก เสริมชัดเจน

5.2 ปัญหาด้านอาคารค่าเป็นอาคาร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ ครูมีงานรับผิดชอบหลายด้าน, ผนวกวิชาวิชาการนิเทศและสิ่งแวดล้อมการสอนในชั้นเรียน, ครูไม่สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้ สำหรับครูผู้สอน ปัญหาที่พบคือ นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน, เอกสารประกอบหลักสูตรและการสอนมีไม่เพียงพอ, ครูไม่สามารถสอนได้ตรงตามแผนการสอน

การใช้สื่อการสอน ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ ครูมีความรู้และการผลิตสื่อการสอนไม่เพียงพอ, ผนวกวิชาต่างๆ ไม่ได้ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนอย่างจริงจัง, สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาคือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อและจัดหาสื่อการเรียนการสอน ครูมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

การใช้สถานที่ที่ใช้สอน ปัญหาที่พบคือ อาคารสถานที่ภายในโรงเรียน มีไม่เพียงพอ, ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบ อาชีพอิสระ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหา ได้แก่ อาคาร ห้องปฏิบัติการ หรือโรงฝึกงานของโรงเรียนมีไม่เพียงพอ, ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

การวัดผล และประเมินผล ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ ครูขาดทักษะในการ จัดทำข้อสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ ทนคววิชาต่างๆ ขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมา ปรับปรุงการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา ที่มีปัญหา ได้แก่ ครูขาดข้อสอบในการวิเคราะห์ข้อสอบ และสร้างแบบทดสอบ, เอกสารคู่มือ และระเบียบ การวัดผล ประเมินผลมีไม่เพียงพอ สำหรับครูแนะแนว ปัญหาที่พบ ขาดการวางแผน ในการติดตามผล และบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

การจัดการบริการแนะแนว ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ ครูแนะแนวมีจำนวน ไม่เพียงพอ, สำหรับหัวหน้าฝ่ายแนะแนวพบปัญหาในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดการเรียนพิเศษแก่นักเรียน และการจัดการบริการให้คำปรึกษา คือ บุคลากรแนะแนวมี จำนวนไม่เพียงพอ

การนิเทศ และติดตามผล ปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ บุคลากรที่รับผิดชอบ มีจำนวนไม่เพียงพอขาดการวางแผนการนิเทศและติดตามผล, บุคลากรที่รับผิดชอบมีความรู้ ไม่เพียงพอ

5.3 ปัญหาด้านการติดตามประเมินผล

การติดตาม ประเมินผล การเตรียมการจัดส่วนใหญ่พบว่าไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาได้แก่ ขาดการวางแผนในการติดตามผล, บุคลากรผู้รับผิดชอบขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสิทธิภาพในการติดตามผล สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา ที่มีปัญหา ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ, ขาดการวางแผน/จัดทำแผนงานในการติดตาม ประเมินผล สำหรับหัวหน้าฝ่ายแนะแนว พบว่าปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดการ บริการแนะแนวคือ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

การติดตาม ประเมินผล การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี ปัญหาที่ ผู้บริหารพบคือ เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลมีไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียนในการติดตาม

ประเมินผลไม่ชัดเจน สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหา ได้แก่ เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน สำหรับหัวหน้าฝ่ายแนะแนวพบว่าปัญหาในการติดตาม ประเมินผล การจัดบริการแนะแนวคือ บุคลากรในการดำเนินการมีจำนวนไม่เพียงพอ, นโยบายของโรงเรียนในการติดตามประเมินผลไม่ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การเตรียมการ

การกำหนดนโยบายและการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร และวางแผนโดยพิจารณาถึงความถนัด และความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียน เมื่อพิจารณาถึงปัญหาในการกำหนดนโยบายและการวางแผนประกอบกัน พบว่า ขาดข้อมูลหรือข้อมูลเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นไม่เพียงพอ, ขาดข้อมูลหรือข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความถนัดของนักเรียนไม่เพียงพอ จากสภาพและปัญหาดังกล่าว จึง เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าโรงเรียนขาดข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นและตัวผู้เรียนจึงทำให้การกำหนดนโยบายและการวางแผนไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของท้องถิ่นและตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นการขัดต่อแนวทางการจัดวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้ ซึ่งระบุว่า ให้หลักสูตรส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ให้สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น และส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียน แต่ละบุคคลซึ่งชี้คสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ (พะยอม แก้วกาเน็ค, 2534)

การจัดกลุ่มการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีให้นักเรียนเลือกเรียนตามรายวิชาที่โรงเรียนเปิด และพบปัญหาในการจัดกลุ่มการเรียนว่า ครูผู้สอน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีจำนวนไม่เพียงพอ, ขาดการสนับสนุนจากบุคลากรภายนอก นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกวิชาเรียน จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ทำให้พิจารณาได้ว่าโรงเรียนไม่ได้จัดกลุ่มการเรียน ตามนโยบายของการจัดวิชาเลือกเสรีที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ (พะยอม แก้วกาเน็ค, 2534) ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีปัญหาหลายอย่างที่ค่อนข้างถึง ทำให้เป็นอุปสรรคในการเปิดวิชาเลือกเสรีได้ถูกต้องตรงกับความต้องการ

ของผู้เรียน ทางแก้ปัญหาน่าจะอยู่ที่ผู้บริหารต้องสำรวจสภาพของชุมชนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เพื่อจะได้รับความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานภายนอกในด้านต่างๆ เช่น วิชาการ ห้องถิ่น, วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ฝึกงาน เป็นต้น ตลอดจนโรงเรียนอาจเยี่ยมชมและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างโรงเรียนชุมชน และหน่วยงานภายนอก (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2534)

การจัดเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดให้มีการประชุมเพื่อให้ความรู้แก่ครู โดยครูมีส่วนร่วมด้วยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งถูกต้องเป็นไปตามหลักการที่ควรจะให้มีการสัมมนาครู อาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2534) ในด้านปัญหา ผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่าขาดงบประมาณในการจ้างบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ในขณะที่ครูส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหาที่มีปัญหาคือ โรงเรียนไม่ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครูในเรื่องความสามารถพิเศษ และประสบการณ์ จากสภาพและปัญหาทำให้พิจารณาได้ว่า ถึงแม้โรงเรียนจะได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักการของหลักสูตร ด้วยการส่งเสริมพัฒนาครูด้วยการจัดประชุม แต่เป็นการดำเนินการถูกต้องเพียงส่วนเดียว เพราะวิธีการเตรียมบุคลากรยังมีหลายวิธีที่ควรสนับสนุน เช่น สำรวจจุด ความรู้ ความสามารถพิเศษของครู อาจารย์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอน โดยเฉพาะวิชาเลือกเสรีและกิจกรรม และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรฝึกอบรมครูงาน ศึกษาต่อ โดยเฉพาะวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเปิดสอนวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีได้กว้างขวางยิ่งขึ้น (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2534) อย่างไรก็ตามในส่วนของการจ้างบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน ซึ่งในหลักสูตร ฉบับปรับปรุง ได้ให้ความสำคัญ โดยให้โรงเรียนขอความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานภายนอกในด้านต่างๆ เช่น วิชาการ ห้องถิ่น วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ฝึกงาน ฯลฯ (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2534) แต่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้เพราะขาดงบประมาณ ซึ่งคิดว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการจัดวิชาเลือกเสรีให้ได้ผล

การจัดเตรียมหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดทำหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โดยครูมีส่วนร่วม ด้วยการหาแนวการสอน แผนการสอน ในรายวิชาที่ตนเองสอนหรือร่วมกับครูในหมวดวิชาเดียวกันหรือหมวดวิชาอื่นซึ่ง

เป็นไปตามหลักการและสอดคล้องกันดี เพราะผู้บริหารโรงเรียนย่อมมีหน้าที่ที่จะจัดหาหรือจัดเตรียมหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรไว้ให้ครบถ้วนเพียงพอ และมีระบบบริการที่ดี (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2534) ในขณะเดียวกัน ครูก็ควรที่จะหาแผนการสอน แนวการสอนขึ้นเอง เพราะจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะหาการสอนแบบใด จะเลือกกิจกรรม ประสบการณ์อย่างไรให้กับเด็ก ที่จะทำให้เด็กอยากเรียน ทำให้การเรียน น่าสนใจ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523) อย่างไรก็ตามแม้ว่าโรงเรียนจะได้ดำเนินการสอน ถูกต้องแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาทั้งจากผู้บริหารและครูผู้สอน โดยผู้บริหารตอบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ, เอกสารประกอบ หลักสูตร และวัสดุในการหาแนวการสอน แผนการสอนมีไม่เพียงพอ สำหรับครูตอบคล้ายคลึง กันว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ ในการหาแนวการสอน แผนการสอน มีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ในการผลิตสื่อการสอน โดยครูมีส่วนร่วมซึ่งส่วนใหญ่จะจัดหาสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง ซึ่งถือว่าถูกต้อง เป็นไปตามหลักเกณฑ์คือ โรงเรียนจะต้องจัดซื้อ จัดหาหรือจัดทำไว้ให้พร้อม และเป็นไปตามความต้องการของครูและนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานนิเทศก์, 2534) ในขณะที่ครูก็ควรใช้สื่ออุปกรณ์ การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และ จัดเก็บบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะหยิบนำมาใช้ได้ทันที อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้ ค่าเงินการถูกต้อง เป็นไปตามหลักเกณฑ์แล้ว โรงเรียนก็ยังประสบปัญหาคือ อุปกรณ์ในการหาสื่อการสอน มีจำนวนไม่เพียงพอ, ขาดความร่วมมือจากท้องถิ่นในการนำทรัพยากรมาใช้ ปัญหาของครูก็คล้ายคลึงกันคือ วัสดุ อุปกรณ์ในการหาสื่อการสอนมีไม่เพียงพอ, ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดหาสื่อการสอนไม่เพียงพอ การแก้ปัญหา จึงน่าจะอยู่ที่ผู้บริหาร และ ครูควรหาทางที่จะขอความร่วมมือจากท้องถิ่นทั้งที่ นพพงษ์ บุญศิริคุสัย (2525) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องทราบ และมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสมาคมต่างๆ และ กลุ่มอิทธิพลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อหาทางดึงมาให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในขณะเดียวกันผู้บริหารก็ควรส่งเสริมให้ครู ได้มีความรู้ ความ เข้าใจ ในการหาสื่อการสอน ด้วยการส่งไปอบรม คู่มือ ก็จะทำให้การจัดวิชาเลือก เสรี เกิดผลดีขึ้นกว่าเดิม

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช่สอน ส่วนใหญ่ให้ห้องปฏิบัติงานและโรงฝึกงานของโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนมีอาคารสถานที่ไม่พอ, ขาดการสนับสนุนจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ เมื่อพิจารณาสภาพ และปัญหาประกอบกัน จะเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ แต่ก็ขาดการสนับสนุนจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการตามหลักสูตรไม่สามารถบรรลุตามจุดหมายได้ ผู้บริหารจึงควรที่จะพยายามให้ได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นในทุกๆ ด้าน เพราะจุดเน้นของหลักสูตร ฉบับปรับปรุงนี้ก็คือ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยอย่างใกล้ชิด ทรัพยากรท้องถิ่นคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นคือ โรงงาน สถานที่ประกอบการ ทรัพยากรมนุษย์คือ วิชาการ วิชาการต่างๆ อาชีพต่างๆ รวมถึงกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย (พะยอม แก้วกาเน็ค, 2534)

การเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการด้วยการแต่งตั้งครูแนะแนวเป็นผู้รับผิดชอบ มีการดำเนินการด้วยการส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวได้เพิ่มพูนความรู้ด้วยการศึกษาต่อ, คุงาน อบรมหรือสัมมนา ให้ครูมีส่วนร่วมในการแนะแนวโดยการรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่ตนเองสอน สำหรับครูแนะแนว ก็ได้ดำเนินการเตรียมแบบฟอร์มระเบียบสะสม, ทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว, ศึกษาข้อมูลนักเรียน ด้วยวิธีการที่ได้กล่าวมาน่าจะทำให้การจัดวิชาเลือก เสริบบรรลุวัตถุประสงค์ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านปัญหา จะพบว่า ยังมีปัญหาในด้าน บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ, สถานที่จัดบริการแนะแนวไม่เหมาะสม, วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ, นโยบายในการแนะแนวไม่ชัดเจน, ขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง, ขาดการประชุมชี้แจงแก่ครูเกี่ยวกับการจัดบริการพิเศษ ซึ่งปัญหาต่างๆ ดังกล่าว จะเป็นอุปสรรคที่ทำให้การจัดวิชาเลือก เสริบ ไม่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้ครบถ้วน ผู้บริหารจึงควรแก้ไขหรือปรับปรุง ด้วยการกำหนดนโยบายและกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจน ทั้งยังจะต้องประชุม ชี้แจง หรือแจกเอกสารให้ครูเข้าใจ, ให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญว่างานแนะแนวเป็นหัวใจของการใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุง (กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534)

การจัดเตรียมการวัดผล ประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดทำคู่มือการวัดผล ประเมินผลให้แก่ครู จัดท้าวิสัย อนุกรม และงบประมาณเพื่อการวัดผล ประเมินผล เชิญ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มาให้คำแนะนำโดยครูมีส่วนร่วมด้วยการศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ ในรายวิชาที่ตนเองสอน สำหรับครูแนะแนว มีการเตรียมการในการติดตามผลนักเรียน ด้วย การ ทานแบบสัมภาษณ์, แบบสอบถาม, แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนวิชา เลือ ก เสรี นอกจากนั้น ได้กำหนดแผนการประเมินผลเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม และ กำหนดแผนการประเมินผลปลายปีการศึกษา ด้วยวิธีการที่ได้นำมาแล้วข้างต้นอาจเป็น ส่วนหนึ่ง ที่ จะทำให้การจัดวิชาเลือก เสรี บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรได้ ประกอบกับใน คำนับัญหา ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ส่วนใหญ่จะตอบว่า ไม่มีปัญหา

การดำเนินการ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียน การสอน โดยเน้นทักษะกระบวนการ กระบวนการกลุ่ม และให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน และใช้วิธีสอนแบบต่างๆ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลใน ส่วนของครู ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งจะไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ หรือ กระบวนการกลุ่ม แต่อย่างใด เพราะการสอนแบบบรรยาย จะสอนโดยครู เป็นฝ่ายให้ความรู้ ทางเดียว นักเรียนเป็นผู้รับฟัง เท่านั้น บางครั้งอาจเกิดความเบื่อหน่าย ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนจะเป็นไปได้น้อย เมื่อพิจารณาในด้านปัญหาคู่กันพบว่า ครูมีงานรับผิดชอบ หลายด้าน หมวดวิชาชาคการนิเทศและสิ่ง เกิดการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูพบปัญหาที่ นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน, เอกสารประกอบหลักสูตร และการสอนมีไม่เพียงพอ, ไม่สามารถสอนได้ตรงตามแผนการสอน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอาจเป็นไปได้ว่า ครูมีงานมาก และหมวดวิชาชาคการนิเทศ และสิ่ง เกิดการสอน, เอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ที่จะทำให้ครูค้นคว้าหาความรู้ ทำให้ครูต้องใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งง่ายและไม่จำเป็นต้องเตรียมการสอนมาก ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องพยายามแก้ไข ด้านการจัดหาหลักสูตร และเอกสาร หลักสูตรให้ครบถ้วน, ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ นอกจากนั้น ควรส่งเสริมให้หัวหน้า หมวดวิชา มีบทบาทในการนิเทศการสอนแก่ครู และหัวหน้าหมวดจะต้องนิเทศสาธิตการสอน แก่ครูที่มีปัญหาในด้าน การสอน และให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในด้าน การเรียนการสอน

นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ และสนับสนุนวิธีการคิดริเริ่มที่มีประโยชน์ต่อการสอน (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2530)

การใช้สื่อการสอน ส่วนใหญ่โรงเรียนจะส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อ ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะโดยสาระของหลักสูตรจะเน้นให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานพิเศษ, 2534) สำหรับครูส่วนใหญ่จะใช้สื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน, อายุ, สติปัญญา, ประสบการณ์ของนักเรียน และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยวิธีการเช่นนี้ถือว่าถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้นสื่อการสอนจะเป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน ที่ทำให้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดี ตรงตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน (ลัดดา สุขบริดี, 2522) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านปัญหาประกอบกัน ทำให้เห็นข้อจำกัด ในการใช้สื่ออยู่บ้างคือ ครูมีความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอนไม่เพียงพอ, หมวดวิชาต่างๆ ไม่ได้ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนอย่างจริงจัง ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าว สามารถแก้ไขได้ด้วยการส่งเสริมให้ความรู้แก่ครูในการผลิตสื่อการสอน ซึ่งอาจส่งไปอบรม กูงาน หรือจัดหาคู่มือหรือแบบแผนในการจัดทำ นอกจากนั้น หัวหน้าหมวดวิชาควรถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนอย่างจริงจัง ดังที่ ธนู แสงศักดิ์ (2515) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาไว้ในข้อ (3) ที่ว่า "จัดวัสดุอุปกรณ์การสอน, ส่งเสริมให้ครูสร้างอุปกรณ์การสอน, ให้ความสะดวกแก่ครูในการใช้อุปกรณ์การสอน"

การใช้สถานที่ที่ใช้สอน ส่วนใหญ่โรงเรียนจะใช้อาคาร ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงานของโรงเรียน หรือที่ดินในบริเวณโรงเรียน ในด้านปัญหาผู้บริหารและครูค่อนข้างสอดคล้องกันคือ มีปัญหาที่อาคาร สถานที่ ภายในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากแหล่งวิชาการ, สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ จากสภาพและปัญหา ดังกล่าว ทำให้การจัดการวิชาเลือก เสรีอาจไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหาในด้านที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากท้องถิ่นในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีมุ่งเน้นในหลักสูตร ฉบับปรับปรุงนี้

การวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่โรงเรียนจะสนับสนุนด้วยการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู, จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ คู่มือ เกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้อง

สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร เมื่อพิจารณาในด้านปัญหาประกอบกัน พบว่า ครูขาดทักษะในการจัดทำข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ, ทักษะวิชาต่างๆ ขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารควรแก้ไขด้วยการส่งเสริมให้ครูได้ไปอบรม/ดูงาน/สัมมนา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล สำหรับครูได้ดำเนินการวัดผลระหว่างเรียน หลังเรียน และวิธีการวัดผลหลายๆ วิธี ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมแล้ว เพราะวิชาเลือกเสรีเป็นวิชาหลากหลาย การวัดผล จึงควรใช้วิธีการหลายๆ วิธี เช่น การสังเกตการทำงาน, พฤติกรรมกลุ่ม, ผลงาน, ผลการเรียน พัฒนาการของผู้เรียน เป็นต้น สำหรับในด้านปัญหาครูส่วนใหญ่จะตอบว่าไม่มีปัญหาในการวัดผล ประเมินผล

การจัดบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการดังนี้คือ แต่งตั้งผู้มีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนวจากผู้ช่วยผู้บริหาร, หัวหน้าหมวดวิชา, คณะกรรมการวิชาการ ใช้แบบสอบถาม ทหาระเบียนสะสม สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จัดศูนย์สนเทศให้ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ ให้คำปรึกษานักเรียนเป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล ในด้านปัญหาที่พบส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องครูแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีงานมาก และครูไม่มีความรู้เรื่องการแนะแนว, ขาดความร่วมมือจากนักเรียน, วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดป้ายนิเทศมีจำนวนไม่เพียงพอ, นักเรียนไม่สนใจที่จะหาความรู้จากบริการสนเทศ หรือการเข้ารับบริการ นอกจากนี้ สถานที่ให้บริการให้คำปรึกษาไม่เหมาะสม จากปัญหาดังกล่าวสามารถพิจารณาได้ว่า ครูแนะแนวอาจมีความรู้ไม่เพียงพอ หรือมีจำนวนไม่เพียงพอทำให้การแนะแนวขาดประสิทธิภาพ นักเรียนจึงไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่สนใจที่จะเข้ารับบริการ รวมทั้งสถานที่ให้คำปรึกษาก็ไม่เหมาะสม ผู้บริหารจึงควรแก้ไขด้วยการส่งเสริมให้ความรู้ในการแนะแนว ให้ครูตระหนักว่า งานแนะแนวเป็นหน้าที่ของครู อาจารย์ทุกคนต้องรับผิดชอบให้คำปรึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้นต่างๆ ของนักเรียน (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2534) หากผู้บริหารทำได้ในส่วนนี้ ปัญหาค้นครูแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอก็จะน้อยลง, ในด้านสถานที่ให้คำปรึกษา ควรจัดให้มีสถานที่เหมือนบ้าน หรือคามสภาก่ออานวย จากข้อมูลทั่วไป พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 1 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญพิเศษ ควรจัดตามสัดส่วนคือ 2 ห้องเรียน นอกจากนี้ควรจัดให้มีที่ให้คำปรึกษาอย่างน้อย 3 ที่ (ตามขนาดของโรงเรียน) มีบริการสนเทศ ด้านการศึกษา

การประกอบอาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพ ห้องห้องสะอาดเป็นเอกเทศ เป็นระเบียบ สวยงาม
 จูงใจให้คนมาใช้บริการ (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานพิเศษ, 2534)

การนิเทศและการติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่แต่งตั้งผู้รับผิดชอบจากผู้ช่วย
 ผู้บริหาร, หัวหน้าหมวดวิชา, คณะกรรมการนิเทศงานวิชาการดำเนินการจัดประชุมครู
 วิชาศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูเพิ่มพูนความรู้ และประสิทธิภาพ
 ในการสอน ซึ่งการดำเนินการที่ได้กล่าวมาถูกต้องตามหลัก เกณฑ์ แต่เมื่อพิจารณาปัญหา
 พบว่า ยังมีปัญหาด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบมีความรู้ไม่เพียงพอ, ขาดการวางแผนในการนิเทศ
 และติดตามผล, บุคลากรที่รับผิดชอบมีความรู้ไม่เพียงพอ จากปัญหาดังกล่าว ทำให้พบข้อ
 ขาดพร่องในการนิเทศโดยเฉพาะในการกำหนดผู้รับผิดชอบ ผู้บริหารจึงควรกำหนดจากบุคลากร
 ที่มีความรู้ ความสามารถ ดังที่ อุษา สุทธินาต (2532) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา
 มีจุดมุ่งหมายหลักคือ มุ่งพัฒนาครูให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อให้
 การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง ผู้นิเทศการสอนจึง เป็นบุคคลใดก็ตามที่สามารถ
 ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายนี้

การติดตามประเมินผล

การติดตาม ประเมินผล การเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี โรงเรียนส่วนใหญ่
 ใช้วิธีสอบถามครูผู้สอน สอบถามหัวหน้าหมวดวิชา, สอบถามนักเรียน สำหรับครูผู้สอน
 ส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอบถามนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ สำหรับหัวหน้าฝ่าย
 แะแนว มีการกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการจัดบริการแนะแนว จาก
 คณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน, ครูที่ปรึกษา, ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ, การติดตาม
 ส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอบถามจากบุคลากรผู้มีส่วนร่วม จะเห็นว่าวิธีการติดตาม ประเมินผล
 การเตรียมการส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่าย ประหยัด และไม่ต้องมีการ
 เตรียมการมาก อย่างไรก็ตาม การติดตาม ประเมินผล ให้ได้ผลควรจะใช้วิธีการหลายวิธี
 มากกว่าการใช้วิธีเดียว ดังที่ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) กล่าวถึง วิธีการประเมิน
 ว่าจะมีวิธีใด เพียงวิธีเดียวที่สามารถนำไปใช้ประเมินผลงานแห่งหนึ่งและประเด็นต่างๆ ได้

การติดตาม ประเมินผล การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี ส่วนใหญ่ใช้วิธี

สอบถามครูผู้สอน, สอบถามนักเรียน, สังเกตการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบสำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีให้หมวดวิชาจัดประชุมครู ตรวจสอบผลงาน/เอกสาร สถานที่ฝึกปฏิบัติ และสอบถามบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง ในด้านการแนะแนวจะสอบถามบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง, ศึกษาข้อมูลจากรายงานการปฏิบัติงานและแผนปฏิบัติงาน จะเห็นว่าในการติดตาม ประเมินผล การดำเนินการจัดได้ใช้วิธีการหลายวิธี ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ในด้านปัญหาผู้บริหารส่วนใหญ่จะตอบว่ามีปัญหา ในขณะที่ครูส่วนใหญ่จะตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ ปัญหา ด้านเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลมีไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียนในการติดตาม ประเมินผลไม่ชัดเจน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขได้ ด้วยการสนับสนุนให้ครูได้หาความรู้เพิ่มเติม โดยการใช้เอกสาร, สังเกต, จัดทำเอกสาร คู่มือให้พอเพียง และผู้บริหารควรกำหนดนโยบายในการวัดผล ประเมินผลให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้ครู ดำเนินการวัดผล ประเมินผลอย่างมีเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าการจัดวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ต้องประสบปัญหาและมีอุปสรรคหลายประการ ทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การแก้ไขอาจจำเป็นต้องใช้เวลา และความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งจากหน่วยงานระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ กล่าวคือ

1. หน่วยงานระดับนโยบาย ซึ่งได้แก่ กรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ ทั้งสองหน่วยงาน ควรที่จะได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงาน ก่อนที่จะกำหนดเป็นนโยบาย หรือหลักการ เพื่อให้นโยบาย หรือ หลักการที่กำหนดมานั้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ นอกจากนั้นควรหาทางสนับสนุน เพื่อให้นโยบายหรือหลักการนั้น บรรลุผล ซึ่งอาจเป็นการจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียง, จัดพิมพ์เอกสารแจกอย่างทั่วถึง, ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และดำเนินการช่วยเหลือ เมื่อประสบปัญหา

2. หน่วยงานระดับปฏิบัติ

- 2.1 เขตการศึกษาและกลุ่มโรงเรียน 2 หน่วยงานนี้ควรมีบทบาทในการ

เป็นศูนย์ประสานงาน ให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกัน ในด้านการจัดการเรียนการสอน บุคลากรสื่อการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์การสอนต่างๆ แก่โรงเรียนที่อยู่ภายในกลุ่ม หรือ เขตการศึกษาเดียวกัน นอกจากนั้นควร เป็นผู้มีบทบาทในการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ หรือการพัฒนาตนเองแก่ผู้บริหาร หรือครูผู้สอนด้วยการจัดประชุม อบรม สังเกต และควร เป็นผู้รับนโยบายจากหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป มาแปลงไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการปรับ ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับโรงเรียน

2.2 โรงเรียน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย และวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อจะได้รับความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งอาจได้มา หลายทาง ทั้งวิทยากร สถานที่ และความรู้ ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการจัดวิชาเลือก เสรี ความหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 นอกจากนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ในเรื่องของการแนะแนว ด้วยการส่งเสริมให้ครูแนะแนวได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ ในการแนะแนว, สนับสนุนให้ครูทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแนะแนวแก่นักเรียน ซึ่ง แม้เพียงแต่จะเกิดประโยชน์ในเรื่องการจัดวิชาเลือก เสรี เท่านั้น ยังจะเกิดประโยชน์ในด้านการศึกษาทุกแขนงรวมทั้งการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพ และปัญหาในการจัดวิชาเลือก เสรี ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เฉพาะในเขตการศึกษา 1 เท่านั้น จึงควรที่จะได้มีการศึกษา หรือวิเคราะห์สภาพและปัญหาในการจัดวิชาเลือก เสรี ในเขตการศึกษาอื่นๆ ซึ่งอาจจะมีสภาพหรือปัญหาต่างๆ แตกต่างกันตามสภาพท้องถิ่น
2. ควรที่จะมีการศึกษาถึงบทบาทของท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการจัดวิชาเลือก เสรี ทั้งบทบาทในฐานะวิทยากรท้องถิ่น, เจ้าของแหล่งวิทยากร, เจ้าของสถานประกอบการ หรือเจ้าของสถานประกอบอาชีพอิสระ